SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 639/2014-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. decembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudcov Marianny Mochnáčovej a Milana Ľalíka prerokoval sťažnosť P. G. – L., zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Brázdilom, Advokátska kancelária Brázdil & Brázdilová, Trhová 1, Zvolen, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 140/2007 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 529/2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. G. – L. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 140/2007 v spojení s postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Co 529/2011 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 140/2007 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. P. G. – L. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré j e Okresný súd Bratislava I a Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý zaplatiť mu každý po 1 500 € do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I a Krajský súd v Bratislave s ú p o v i n n é spoločne a nerozdielne uhradiť trovy konania P. G. – L. v sume 340,88 € (slovom tristoštyridsať eur a osemdesiatosem centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Jozefa Brázdila do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

5. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. júla 2014 doručená sťažnosť P. G. – L. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecných súdov v označených konaniach o zaplatenie 11 698,50 € s prísl., ktoré bolo začaté 18. júna 2007 a do podania sťažnosti nebolo skončené.

6. Zo sťažnosti sťažovateľa vyplynulo, že po ostatnom zrušujúcom uznesení Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) zo 7. februára 2014 sa vec opätovne vrátila Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“), kde je v nerozhodnutom stave.

7. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v označených konaniach, okresnému súdu prikázal konať bez zbytočných prieťahov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 500 €, ktorú mu je povinný zaplatiť okresný súd a aj krajský súd do 1 mesiaca

od právoplatnosti tohto nálezu, ako aj náhradu trov konania vo výške 340,90 €, ktorú sú mu povinné zaplatiť spoločne a nerozdielne okresný súd a krajský súd na účet jeho právneho zástupcu taktiež do 1 mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

8. Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadrili predsedovia dotknutých súdov; predseda krajského súdu uviedol, že vec sa v nerozhodnutom stave na tomto súde nachádzala od 8. decembra 2011 do 7. februára 2014 (spis bol vrátený okresnému súdu až 20. mája 2014) pre veľkú zaťaženosť referujúcej sudkyne v tomto období. Predsedníčka okresného súdu uviedla, že na celkovú dĺžku konania mala vplyv zmena zákonnej sudkyne a odvolacie konanie v dvoch časových obdobiach. Spolu uviedli, že netrvajú na ústnom pojednávaní, rovnako sa vyjadril aj sťažovateľ.

9. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Predmetom sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu a krajského súdu v namietanom konaní.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 prvej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonania dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (i), správanie účastníka súdneho konania (ii) a postup samotného súdu (iii). Za súčasť prvého kritériá sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

(i) Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľa na zaplatenie sumy 11 698,50 € za neuhradenú faktúru za dodané lieky pre poistencov poisťovne Dôvera zdravotná poisťovňa, a. s. V danom prípade ide o konanie, ktoré nie je skutkovo a právne zložité, metodika postupu je upravená tak v hmotnoprávnych predpisoch (Občiansky zákonník), ako aj v procesných predpisoch (Občiansky súdny poriadok) a súdy v týchto prípadoch majú k dispozícii dostatok stabilizovanej a rozsiahlej judikatúry.

(ii) Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred všeobecným súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ žiadnou mierou neprispel k predĺženiu posudzovaného konania, keďže bol v konaní aktívny a zúčastňoval sa nariadených pojednávaní.

(iii) Napokon ústavný súd hodnotil samotný postup okresného súdu a krajského súdu, a to z hľadiska posudzovania, či v právnej veci sťažovateľa došlo k zbytočným prieťahom. Ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní hodnotí v zásade ako plynulý, no zároveň poznačený značnou neefektívnosťou, keď jeho rozhodnutia už boli dvakrát zrušené odvolacím súdom. Naproti tomu možno krajskému súdu vytknúť, že druhé odvolacie konanie pred krajským súdom trvalo až 29 mesiacov, čo je neprimerane dlhá doba, najmä keď vo veci už raz rozhodoval a aj druhýkrát vydával zrušujúce uznesenie.

14. Ústavný súd v rámci svojej judikatúry už uviedol, že ak je konanie pred všeobecným súdom poznačené zbytočnými prieťahmi v dôsledku neefektívnej činnosti, postačuje len vymedzenie najzávažnejších príkladov takejto neefektívnej činnosti, ktoré možno kvalifikovať ako zbytočné prieťahy (m. m. II. ÚS 131/02).

Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09) taktiež konštatoval, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstránenie právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol.

15. Na základe uvedeného ústavný súd hodnotí postup okresného súdu a krajského súdu v označenom konaní ako taký, ktorému chýbala efektívnosť a ktorý v konečnom dôsledku nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa a prispel k celkovej dĺžke napadnutého konania (viac ako 7 rokov) bez právoplatného skončenia veci, a to napriek

vydaniu dvoch meritórnych rozhodnutí, ktoré boli vzápätí zrušené a vec sa opätovne vrátila na rozhodnutie okresnému súdu. Vzhľadom na uvedené ústavný súd rozhodol, že v namietanom konaní došlo k zbytočným prieťahom neefektívnou činnosťou okresného súdu a krajského súdu, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

16. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorom sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa právoplatného rozhodnutia súdu vo svojej veci.

17. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

18. Sťažovateľ sa domáhal priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume po 1 500 € od každého súdu poukazujúc na skutočnosť, že majetok, ktorý je predmetom sporu, nemôže užívať, nakladať s ním, zhodnocovať ho a získavať z neho finančné výnosy už viac ako 7 rokov.

19. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku namietaného konania pred okresným súdom i krajským súdom a zároveň berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, najmä skutkovú jednoduchosť tejto veci, považoval ústavný súd priznanie sumy 3 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Uvedenú sumu rovným dielom (po 1 500 €) zaplatí sťažovateľovi každý zo súdov.

21. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vznikol sťažovateľovi nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby poskytnuté v roku 2014 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) po 134 € (§ 11 ods. 3 vyhlášky), čo spolu s režijným paušálom 2 x 8,04 € (§ 16 ods. 3

vyhlášky) predstavuje sumu 284,08 €, ku ktorej treba pripočítať 20 % DPH v sume 56,80 €, spolu to je 340,88 €.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. decembra 2014